

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 7 IUNIE 1983¹

**SA Musique Diffusion française și altele
împotriva Comisiei Comunităților Europene**

„Concurență – importuri paralele de echipamente hi-fi”

Cauzele conexate 100/80 - 103/80

În cauzele conexate 100/80 - 103/80,

100/80

SA MUSIQUE DIFFUSION FRANÇAISE, cu sediul la Vélizy, reprezentată de R. Collin, avocat în cadrul Curții din Paris și de L. De Gryse, avocat în cadrul Curții de Casație din Belgia, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul lui E. Arendt, 34, rue Philippe-II,

101/80

C. MELCHERS & Co., cu sediul la Bremen, reprezentată de J. F. Bellis și de I. van Bael, avocați în Baroul din Bruxelles, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul Elvinger și Hoss, 15, Côte d'Eich,

102/80

PIONEER ELECTRONIC (EUROPE) NV, cu sediul la Anvers, reprezentată de M. Waelbroeck, avocat în Baroul din Bruxelles, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul lui E. Arendt, 34, rue Philippe-II,

103/80

PIONEER HIGH FIDELITY (GB) LIMITED, cu sediul la Londra, reprezentată de domnul J. E. Rayner-James din Lincoln's Inn, Barrister, împuternicit de domnul D. F. Hall din cadrul Linklaters & Paynes, solicitors, la Londra, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul Elvinger și Hoss, 15, Côte d'Eich,

reclamante,

împotriva

COMISIEI COMUNITĂȚILOR EUROPENE, reprezentată de consilierul juridic al acesteia, domnul J. Temple Lang și de doamna M.-J. Jonczy și domnul Götz zur Hausen,

¹ Limba de procedură: engleza și franceza.

membri ai serviciului său juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul consilierului său juridic, domnul O. Montalto, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect declararea nulității Deciziei Comisiei din 14 decembrie 1979 privind o procedură de aplicare a articolului 85 din Tratatul CEE (IV.29.595 — echipament hi-fi Pioneer), publicată în JO L 60 din 5 martie 1980, p. 21,

CURTEA,

compusă din domnii J. Mertens de Wilmars, președinte, P. Pescatore, A. O'Keefe, U. Everling, președinți de cameră, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, K. Bahlmann și Y. Galmot, judecători,

avocat general: Sir Gordon Slynn,
grefier: domnul P. Heim

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Prin cererile depuse la grefa Curții la 21, 24 și, respectiv, 25 martie 1980, cele patru societăți Musique Diffusion Française SA, C. Melchers & Co., Pioneer Electronic (Europe) NV și Pioneer High Fidelity (GB) Limited au introdus, în temeiul articolului 173 paragraful al doilea din Tratatul CEE, acțiuni care vizau declararea nulității Deciziei 80/256 a Comisiei din 14 decembrie 1979 privind o procedură de aplicare a articolului 85 din tratat (IV/29.595 — echipament hi-fi Pioneer, JO L 60, 1980, p. 21).

2 Cele patru părți reclamante fac parte din rețeaua europeană de distribuție de echipamente de reproducere a sunetului de înaltă fidelitate fabricate de Pioneer Electronic Corporation din Tokyo. Cea mai mare parte a produselor Pioneer vândute în Europa sunt importate de filiala Pioneer Electronic (Europe) (denumită în continuare „Pioneer”), cu sediul la Anvers. La data la care au avut loc faptele pe care se întemeiază decizia în litigiu, trei societăți independente, și anume Musique Diffusion Française (denumită în continuare „MDF”), C. Melchers & Co. (denumită în continuare „Melchers”) și Shriro UK Limited (denumită în continuare „Shriro”), aveau drepturi exclusive de distribuție în Franța, în Republica Federală Germania și în Regatul Unit. Între timp, Shriro a devenit o filială a Pioneer și și-a schimbat denumirea în Pioneer High Fidelity (GB) Limited (denumită în continuare „Pioneer GB”).

3 În decizia în litigiu, Comisia a constatat că cele patru societăți reclamante au luat parte la practici concertate, contrare dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) din tratat, care au constat în crearea de obstacole în calea importurilor de echipamente Pioneer din Republica Federală Germania și din Regatul Unit în Franța, în vederea menținerii unui nivel mai ridicat al prețurilor în Franța. Pe de altă parte, Comisia a constatat

inaplicabilitatea articolului 85 alineatul (3) în cazul acestor practici și a sancționat MDF prin aplicarea unei amenzi de 850 000 UCE, Pioneer prin aplicarea unei amenzi de 4 350 000 UCE, Melchers prin aplicarea unei amenzi de 1 450 000 UCE și Pioneer GB prin aplicarea unei amenzi de 300 000 UCE.

4 Conform deciziei, practica concertată între MDF, Pioneer și Melchers, care a dat naștere unor obstacole în calea importurilor provenite din Republica Federală Germania, s-a manifestat printr-un refuz din partea Melchers de a livra o comandă făcută la 20 ianuarie 1976 de către un comerciant en-gros german, Otto Gruoner KG (denumit în continuare „Gruoner”), de echipamente Pioneer în valoare de aproximativ 550 000 DM, care trebuiau livrate de către acesta unui grup de cumpărători francezi, al cărui director general era domnul B. Iffli din Metz. Practica concertată între MDF, Pioneer și Shriro, care a dat naștere unor obstacole în calea importurilor provenite din Regatul Unit, s-a manifestat, în special, prin două scrisori din 28 și respectiv 29 ianuarie 1976, pe care directorul Shriro, domnul Todd, le-a trimis directorului general al Audiotronic Group și președintelui Comet Radiovision Services Limited, două întreprinderi (denumite în continuare „Audiotronic” și „Comet”) care erau clienții principali ai Shriro, scrisori prin care acestea au fost invitate să nu mai exporte produse Pioneer.

5 Motivele pe care reclamantele le invocă împotriva deciziei pot fi, în esență, grupate după cum urmează:

A — Încălcarea unor norme fundamentale de procedură, întrucât:

- (a) Comisia cumulează funcțiile de decizie și de acuzare;
- (b) comunicarea obiecțiilor nu face referire la toate obiecțiile reținute în decizie și nici la criteriile pe baza cărora Comisia intenționa să calculeze amenzile;
- (c) în ciuda cererilor depuse de reclamante în acest sens, Comisia nu a făcut publice, în timp util, toate documentele pe care se întemeiază decizia;
- (d) avizul comitetului consultativ nu a fost comunicat reclamantelor.

B — Evaluarea și clasificarea eronată a faptelor pe baza cărora Comisia a constatat încălcări ale articolului 85 alineatul (1), în ceea ce privește:

- (a) pretinsul refuz de livrare din partea Melchers;
- (b) efectele scrisorilor trimise de domnul Todd;
- (c) durata pretinselor practici concertate;
- (d) participarea Pioneer la aceste practici;

(e) cota din piața hi-fi deținută de reclamante în Franța și în Regatul Unit și, prin urmare, impactul practicilor concertate asupra comerțului între statele membre.

C — Necunoașterea circumstanțelor care exclud aplicarea de amenzi:

(a) legitima apărare și starea de necesitate, în ceea ce privește MDF;

(b) posibilitatea de exceptare a practicilor concertate în temeiul articolului 85 alineatul (3);

(c) faptul că era conformă conduita Melchers cu obligațiile contractuale ale acesteia, notificate Comisiei;

(d) un principiu pretins, conform căruia actele comise de angajații care nu au primit instrucțiuni din partea asociațiilor întreprinderii, nu-i pot fi imputate acesteia;

(e) răspunderea comună a Comisiei pentru compartimentarea pieței franceze prin autorizarea interzicerii importurilor paralele de către Republica Franceză.

D — Necunoașterea circumstanțelor care justifică amenzi mai puțin ridicate:

(a) evaluarea eronată a gravității încălcărilor în vederea determinării nivelului general al amenzilor și încălcarea principiului egalității de tratament, întrucât amenzile sunt mult mai ridicate decât cele aplicate altor întreprinderi pentru încălcări similare, comise în aceeași perioadă;

(b) lipsa intenției din partea Pioneer;

(c) baza de calcul eronată, prin faptul că amenzile sunt proporționale cu cifra de afaceri globală a întreprinderilor, în cazul Melchers amenda depășește 10% din cifra de afaceri relevantă, iar în cazul MDF și Pioneer, cifra de afaceri utilizată se referă la un exercițiu financiar diferit decât în cazul celorlalte reclamante;

(d) evaluarea eronată a duratei practicilor concertate;

(e) violarea, în ceea ce privește MDF și Pioneer, a pretinsului principiu conform căruia o amendă unică nu poate fi aplicată prin cumularea mai multor amenzi pentru încălcări separate;

(f) caracterul de confiscare al amenzii aplicate Melchers și încălcarea principiului proporționalității, prin faptul că amenda aplicată MDF depășește capacitățile economice ale întreprinderii.

A — Cu privire la motivele referitoare la încălcarea normelor fundamentale de procedură

(a) Cumulul funcțiilor de decizie și de acuzare

6 MDF susține că decizia în litigiu este ilegală numai prin faptul că aceasta a fost adoptată în cadrul unui sistem în care Comisia cumulează funcțiile de acuzare și de decizie, ceea ce contravine dispozițiilor articolului 6 alineatul (1) din Convenția europeană a drepturilor omului.

7 Acest argumentație este lipsită de relevanță. Astfel după cum Curtea a susținut în hotărârea sa din 29 octombrie 1980 (Fedetab, 209 - 215 și 218/78, Rec., 1982, p. 3125), Comisia nu poate fi calificată drept „instanță”, în sensul articolului 6 din Convenția europeană a drepturilor omului.

8 Cu toate acestea, trebuie adăugat, astfel cum a susținut Curtea în hotărârea menționată anterior, că, în cursul procedurii administrative în fața Comisiei, aceasta este obligată să respecte garanțiile procedurale prevăzute de dreptul comunitar.

9 Este evident că articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962 (JO p. 204) obligă Comisia ca, anterior luării unei decizii, să acorde celor interesați ocazia de a-și face cunoscut punctul de vedere cu privire la obiecțiile pe care aceasta le-a reținut în privința lor și că, prin Regulamentul său nr. 99/63 din 25 iulie 1963 privind audierile prevăzute la articolul 19 din Regulamentul nr. 17 (JO p. 2268), Comisia a instituit o procedură cu caracter contradictoriu care implică comunicarea obiecțiilor de către aceasta, posibilitatea oferită întreprinderilor de a răspunde în scris la comunicarea respectivă într-un anumit termen și, după caz, în special în cauzele în care Comisia are în vedere aplicarea de amenzi, o audiere. În sensul articolului 4 din regulamentul Comisiei menționat anterior, aceasta nu poate, în deciziile sale, să rețină împotriva întreprinderilor destinate decât obiecțiile cu privire la care acestea din urmă au avut ocazia de a-și face cunoscut punctul de vedere.

10 Astfel cum a reamintit Curtea în hotărârea sa din 13 februarie 1979 (Hoffmann - La Roche, 85/76, Rec., 1979, p. 461), aceste dispoziții pun în aplicare un principiu fundamental al dreptului comunitar care impune respectarea dreptului la apărare în cadrul oricărei proceduri, chiar și administrative, și care implică, în special, faptul că întreprinderea respectivă a avut posibilitatea, în cursul procedurii administrative, să-și facă cunoscut în mod util punctul de vedere privind realitatea și relevanța faptelor și circumstanțelor pretinse, precum și, în ceea ce privește documentele reținute de către Comisie în sprijinul susținerii sale cu privire la existența unei încălcări a tratatului.

11 Prin urmare, dacă motivul general invocat de MDF trebuie respins întrucât se întemeiază pe o apreciere eronată a caracterului procedurii în fața Comisiei, dreptul comunitar conține toate elementele necesare examinării și, după caz, susținerii motivelor ulterioare privind pretensele încălcări ale dreptului la apărare al părților reclamante.

(b) Cu privire la absența, în comunicarea obiecțiilor, a anumitor circumstanțe reținute în decizie

12 În primul rând, reclamantele susțin că, în articolele 1 și 2 din decizia Comisiei, aceasta a constatat că cele două practici concertate au început la sfârșitul anului 1975, că practica concertată între MDF, Pioneer și Melchers a încetat în februarie 1976 și că cea între MDF și Shriro a durat până la sfârșitul anului 1977, în timp ce, în comunicarea obiecțiilor sale, Comisia urmărea să se constate existența celor două încălcări doar în perioada „sfârșitul lunii ianuarie/începutul lunii februarie 1976”.

13 Comisia susține că, pe baza informațiilor conținute în răspunsurile la comunicarea obiecțiilor și culese în cursul audierii, a ajuns, în cadrul deciziei, la concluzia că încălcările au durat o perioadă mai lungă decât cea estimată la data elaborării comunicării obiecțiilor.

14 Astfel cum reiese din jurisprudența Curții, comunicarea obiecțiilor trebuie să enunțe, într-o manieră clară, toate elementele esențiale pe care Comisia își întemeiază argumentația în acest stadiu al procedurii. Această menționare se poate face sumar, iar decizia nu trebuie să fie neapărat o copie a expunerii de obiecții. Comisia trebuie să ia în considerare elementele care rezultă din procedura administrativă fie pentru a renunța la obiecțiile care s-au dovedit a fi neîntemeiate, fie pentru a adapta și a completa, atât în fapt, cât și în drept, argumentația adusă în susținerea obiecțiilor pe care le reține, cu condiția totuși ca aceasta să nu rețină decât faptele pe care cei interesați au avut ocazia să le explice și ca aceasta să fi furnizat, în cursul procedurii administrative, elementele necesare apărării.

15 Întrucât, în conformitate cu articolul 15 alineatul (2) ultimul paragraf din Regulamentul nr. 17, durata încălcării reprezintă unul dintre elementele care trebuie luate în considerare la stabilirea amenzii, din jurisprudența menționată rezultă că, în special atunci când Comisia urmărește să aplice amenzi, aceasta trebuie să indice, ca element esențial, durata reținută pe baza informațiilor de care dispune la data elaborării comunicării obiecțiilor. Comisia poate extinde perioada astfel indicată în cazul în care informații suplimentare culese în cursul procedurii administrative justifică acest lucru, cu condiția ca întreprinderile să fi avut ocazia să ofere explicații în această privință.

16 În cauzele prezente, este evident că reclamantele n-au fost informate de către Comisie cu privire la intenția acesteia de a constata existența unor încălcări cu o durată mai lungă decât cea enunțată în comunicarea obiecțiilor, iar întreprinderile nu au avut ocazia de a oferi explicații în ceea ce privește perioadele care nu au fost menționate în comunicarea respectivă.

17 În aceste circumstanțe, în vederea aprecierii duratei încălcărilor constatate prin decizia în litigiu, este necesar să se aibă în vedere doar perioada de sfârșit de ianuarie/început de februarie 1976.

18 În al doilea rând, reclamantele susțin că decizia în litigiu face referire la anumite circumstanțe care nu au fost menționate în comunicarea obiecțiilor. În special, Pioneer și Pioneer GB fac trimitere la prezentarea, în cele două documente, referitoare la reuniunea care a avut loc la sediul Pioneer din Anvers la 19 și 20 ianuarie. Numai în decizie

[paragrafele (52) și (62)] Comisia a subliniat absența oricărei dovezi scrise cu privire la această reuniune și a dedus din aceasta că scopul reuniunii era, cel puțin în parte, acela de a discuta despre importurile paralele.

19 În ceea ce privește reuniunea de la Anvers, comunicarea obiecțiilor reliefează că unul dintre punctele esențiale ale acestei reuniuni a fost discutarea importurilor paralele în Franța și pune în lumină toate informațiile culese de Comisie, de la participanți, cu privire la acest subiect. Pe de altă parte, din transcrierea audierii reiese că obiectivul reuniunii a fost discutat în amănunt cu această ocazie. Prin urmare, reclamantele au avut toate posibilitățile de a se exprima și de a aduce dovezi în acest sens. Aceeași constatare se impune în ceea ce privește celelalte circumstanțe menționate de reclamante și, prin urmare, este necesar ca această parte a motivului să fie respinsă.

20 În cele din urmă, reclamantele susțin că le-a fost încălcat dreptul de a fi ascultate de către Comisie, aceasta neindicându-le, în cursul procedurii administrative, după caz, printr-o comunicare suplimentară a obiecțiilor, criteriile pe baza cărora urma să calculeze amenda și, cu atât mai mult, suma sau chiar valoarea aproximativă a acesteia. Se afirmă că această încălcare este cu atât mai gravă în prezenta cauză, cu cât valoarea amenzilor aplicate a fost mai ridicată în raport cu valoarea amenzilor impuse în trecut, iar acestea au fost calculate prin aplicarea unei formule legate de cifra de afaceri a întreprinderilor în cauză. Pe de altă parte, Pioneer susține că nu era de competența Comisiei să-i aplice o amendă pe baza ipotezei că încălcarea a fost săvârșită cu intenție, din moment ce aceasta, în comunicarea obiecțiilor, nu a calificat conduita Pioneer în acest mod.

21 Nici această parte a motivului nu poate fi acceptată. În comunicarea obiecțiilor, Comisia a arătat în mod expres că urma să analizeze dacă era necesar să impună amenzi întreprinderilor și a indicat, de asemenea, principalele elemente de fapt și de drept care ar putea atrage impunerea unei amenzi, precum gravitatea și durata pretensei încălcări, precum și comiterea acesteia „cu intenție sau din neglijență”. Prin aceasta, Comisia și-a îndeplinit obligațiile în această privință, întrucât a oferit întreprinderilor indicațiile necesare pentru a se apăra nu numai împotriva constatării încălcării, ci și împotriva impunerii de amenzi. A oferi indicații cu privire la nivelul amenzilor avute în vedere, atâta timp cât întreprinderile nu au fost invitate să își prezinte observațiile în ceea ce privește obiecțiile reținute împotriva lor, ar însemna anticiparea deciziei Comisiei, ceea ce nu ar fi corespunzător.

22 De asemenea, Comisia nu avea obligația de a indica, în comunicarea obiecțiilor, posibilitatea unei eventuale schimbări a politicii sale privind nivelul general al amenzilor, posibilitate care depindea de considerațiile generale de politică în domeniul concurenței fără legătură directă cu circumstanțele speciale ale cauzelor de față.

23 În final, în ceea ce privește cifrele de afaceri, Comisia, prin cererea adresată întreprinderilor de a-i pune la dispoziție informațiile privind cifrele de afaceri realizate de acestea în cursul ultimului exercițiu financiar, le-a dat acestora ocazia de a oferi explicații cu privire la acest punct și de a furniza orice informație suplimentară pe care acestea o considerau necesară în această privință.

(c) Cu privire la nedivulgarea documentelor

24 În primul rând, Pioneer și Pioneer GB susțin că, în ciuda cererilor lor în această privință, Comisia nu le-a comunicat, în timp util, documentele pe care se întemeiază constatările făcute de aceasta în ceea ce privește efectele scrisorilor trimise de domnul Todd din cadrul Shriro, directorilor întreprinderilor Comet și Audiotronic.

25 Cu privire la acest punct, Comisia afirmă în decizia sa [paragraful (50)] că s-a stabilit că, în urma intervenției Shriro, Comet a încetat să exporte echipamente Pioneer pentru revânzare. Conform deciziei, Audiotronic a înlocuit-o pe Comet în aprovizionarea unuia dintre clienți, Euro-Electro, din Bruxelles, iar în martie 1976 aceasta a primit comenzi importante pe care nu le-a putut onora decât în parte, din cauza unor dificultăți cauzate de Shriro.

26 Întrucât perioada care trebuie luată în considerare pentru a se aprecia durata încălcărilor, astfel cum se menționează mai sus, trebuie limitată la sfârșitul lunii ianuarie/începutul lunii februarie 1976 și întrucât afirmațiile Comisiei privind efectele asupra exporturilor companiei Audiotronic se referă în mod special la o perioadă ulterioară, examinarea acestei părți a motivului poate fi limitată la situația companiei Comet.

27 În ceea ce privește această ultimă întreprindere, Comisia s-a bazat, în principal, pe o declarație scrisă a directorului Comet, domnul Mason, precum și pe rapoartele inspectorilor privind vizitele la Comet și la Euro-Electro și pe documentele contabile ale Comet.

28 Declarația domnului Mason a fost comunicată reclamantelor de către Comisie la 9 octombrie 1978, însă doar parțial. Comisia a refuzat să divulge punctele pertinente ale declarației, prevalându-se de caracterul confidențial al acestora, care, cu toate acestea, nu l-a împiedecat pe domnul Mason însuși să trimită reclamantelor, la cererea acestora, o copie integrală a respectivei declarații.

29 Cu toate că, datorită propriei lor diligențe, reclamantele au luat astfel la cunoștință de conținutul întregii declarații a domnului Mason chiar înaintea audierii, nu se contestă faptul că acestea nu erau familiarizate sau erau doar parțial familiarizate cu celelalte documente menționate mai sus anterior adoptării deciziei de către Comisie. Prin urmare, ele nu au avut ocazia, în timp util, să-și facă cunoscute punctele de vedere cu privire la conținutul și la sfera de aplicare a acestor documente și nici să obțină sau să prezinte, după caz, mijloace de probă care să dovedească contrariul. În consecință, a fost o greșeală din partea Comisiei să își întemeieze decizia pe conținutul acestor documente.

30 Întrucât constatările întemeiate de către Comisie pe documentele respective, care nu au fost puse la dispoziția reclamantelor, se referă la circumstanțe de importanță pur secundară în raport cu încălcările constatate la articolele 1 și 2 din decizie, această încălcare a dreptului la apărare nu poate aduce atingere validității deciziei în ansamblul

său. Pe de altă parte, Curtea trebuie să facă abstracție de conținutul acestor documente atunci când examinează temeinicia deciziei.

31 În al doilea rând, MDF, Pioneer și Pioneer GB susțin că nu au putut lua la cunoștință de conținutul raportului întocmit de Mackintosh Consultants Co., din Londra, la care Comisia a făcut referire la paragraful (25) din decizie, în vederea stabilirii piețelor hi-fi în Franța, în Regatul Unit și în Republica Federală Germania. Acestea subliniază în special că era indispensabilă cunoașterea definiției echipamentului hi-fi pe care acest raport și-a fundamentat estimările pentru apărarea reclamantelor în ceea ce privește cotele lor de piață, astfel cum au fost indicate de către Comisie în decizia sa.

32 În comunicarea obiecțiilor, Comisia a constatat că produsele Pioneer dețineau în 1976 o cotă de piață de cel puțin 7 - 10% în Franța și de 8 - 9% în Regatul Unit. MDF și Pioneer GB au contestat aceste cifre în răspunsurile lor la comunicarea obiecțiilor. Ulterior, Comisia a solicitat întocmirea unui raport de către Mackintosh Consultants Co., Londra, cu privire la volumul pieței hi-fi în statele membre în cauză. În baza acestui raport și a cifrelor de afaceri ale celor două reclamante în ceea ce privește produsele Pioneer, Comisia a evaluat cota produselor Pioneer de pe piața hi-fi în 1976, în Franța la 11,5% și în Regatul Unit la 10,5 %.

33 Cu toate acestea, la paragraful (25) din decizia sa, Comisia a menținut cifrele indicate în comunicarea obiecțiilor. Prin urmare, aceasta nu și-a întemeiat decizia pe volumul piețelor respective, astfel cum se estima în raport. Raportul respectiv a fost solicitat în unicul scop al verificării estimărilor inițiale ale Comisiei, care fuseseră contestate de către reclamante în cursul procedurii administrative. Prin urmare, această parte a motivului nu poate fi acceptată.

(d) Cu privire necomunicarea avizului comitetului consultativ

34 MDF și Pioneer susțin că articolul 10 alineatul (6) din Regulamentul nr. 17, conform căruia avizul comitetului consultativ nu se face public, trebuie interpretat astfel încât să se permită o comunicare confidențială a avizului respectiv „întreprinderilor direct interesate”. În cazul în care o astfel de interpretare nu este acceptată, dispoziția menționată anterior nu este validă întrucât contravine principiului respectării dreptului la apărare.

35 Articolul 10 alineatul (6) din Regulamentul nr. 17 nu poate fi interpretat în sensul propus de reclamante. Din articolul menționat reiese că ultima etapă a procedurii, înainte de adoptarea deciziei, este consultarea comitetului consultativ, iar avizul este dat pe baza unui proiect al deciziei respective. A le oferi întreprinderilor ocazia de a se exprima cu privire la acest aviz și, prin urmare, cu privire la proiectul de decizie ar echivala cu redeschiderea etapei anterioare a procedurii, ceea ce contravine sistemului prevăzut de regulament.

36 Lipsa comunicării avizului nu contravine principiului respectării dreptului la apărare. Astfel cum se reiterează mai sus, acest principiu implică că, în cursul procedurii

administrative, Comisia poate divulga întreprinderilor în cauză toate faptele, circumstanțele sau documentele pe care aceasta se bazează, pentru a le permite să-și facă cunoscute, în mod util, punctele de vedere cu privire la realitatea și la pertinenta faptelor și a circumstanțelor pretinse și cu privire la documentele reținute de Comisie în sprijinul susținerilor sale. Indiferent de avizul comitetului, Comisia nu își poate întemeia decizia decât pe fapte cu privire la care întreprinderile au avut ocazia să ofere explicații. Prin urmare, acest motiv nu poate fi reținut.

B — Cu privire la evaluarea și clasificarea faptelor pe baza cărora Comisia a constatat încălcări ale articolului 85 alineatul (1)

(a) Cu privire la pretinsul refuz de livrare al întreprinderii Melchers

37 Din dosar reiese că în luna noiembrie 1975, magazinele deținute de grupul de achiziții al cărui director era domnul Iffli erau în poziția de a oferi spre vânzare echipamente Pioneer, de proveniență din Belgia, la prețuri mai mici de 26 - 31% din prețurile cu amănuntul practicate în Franța. Pentru a găsi o sursă alternativă, printre altele, pentru produsele Pioneer, domnul Iffli s-a adresat întreprinderii Gruoner prin intermediul domnului Weber, directorul întreprinderii Willi Jung, din Saarbrücken, care la data respectivă devenise o sucursală a întreprinderii Gruoner.

38 După o întâlnire cu domnul Iffli la 12 decembrie 1975, la sediul Gruoner din Rommelshausen, principalul cumpărător al acestei societăți, domnul Schreiber, a trimis prin telex un mesaj, printre altele și către Melchers, la 15 decembrie 1975, cerându-i să îi trimită listele de prețuri. Melchers l-a pus în contact cu reprezentantul său local, care a efectuat o vizită la Gruoner. Pe baza informațiilor astfel obținute, inclusiv ultima listă de prețuri din 1975, domnul Schreiber i-a trimis domnului Iffli, la 31 decembrie 1975, o ofertă, în special pentru echipamente Pioneer, la prețuri cu până la 30% mai mici decât cele practicate de MDF în perioada respectivă.

39 La 12 și 14 ianuarie 1976, domnul Iffli a transmis domnului Weber două comenzi în valoare totală de aproximativ 1 000 000 DM. Domnul Weber a trimis imediat aceste comenzi către Gruoner, însă abia la 20 ianuarie 1976, adică în aceeași zi în care domnul Weber l-a asigurat pe domnul Iffli că o parte din mărfuri era deja în drum spre Rommelshausen, domnul Schreiber a comandat prin telex de la Melchers, mărfuri care corespundeau comenzilor efectuate de domnul Iffli, însă de o valoare de numai aproximativ 550 000 DM. Conform explicațiilor domnului Schreiber, acesta avusese, între timp, o nouă discuție cu reprezentantul local al Melchers și obținuse o nouă listă de prețuri aplicabile începând cu luna februarie 1976.

40 La 21 și 22 ianuarie 1976, domnul Iffli a obținut de la autoritățile franceze, licențele de import necesare. La aceleași date, Melchers, la rândul său, a verificat stocurile sale în raport cu comanda făcută de Gruoner și a obținut o asigurare din partea unei companii de asigurări că aceasta era pregătită să acopere comanda pentru o sumă de 200 000 DM. La 23 ianuarie 1976, Melchers, ca răspuns la un nou mesaj prin telex trimis de domnul Schreiber, a confirmat comanda și a indicat numele transportatorului care urma să livreze

marfa. Conform explicațiilor oferite de Melchers, acest mesaj telex de confirmare a fost trimis din greșeală.

41 La 28 ianuarie 1976, domnul Schreiber i-a adresat domnului Weber un mesaj telex redactat în limba germană prin care l-a informat că o conversație telefonică cu directorul de vânzări al Melchers a dus la următoarele rezultate:

„Biroul Pioneer-Europe, din Anvers, a fost deja informat cu privire la licența de import de echipamente Pioneer. Sucursala germană a primit ordinul de a nu aproviziona, în niciun caz, întreprinderea Jung. Nu putem fi aprovizionați decât dacă ne luăm angajamentul de a nu exporta.”

42 Domnul Iffli, informat de către domnul Weber, s-a plâns acestuia și întreprinderii Gruoner. Prin mesajul telex din 6 februarie 1976, domnul Weber a informat Gruoner că putea dovedi faptul că echipamente Pioneer vândute de Melchers fuseseră anterior importate în Franța, parțial prin intermediul unui angrosist din Bruxelles și parțial de către întreprinderea EVB din Stuttgart. Mesajul telex original conține note manuscrite de domnul Schreiber, care menționează, în ceea ce privește livrarea via Bruxelles: „nelivrat, este cunoscut la Bremen. Dar nu via Germania, Melchers neagă complet acest lucru”. Referitor la livrarea de către EVB, sunt notate următoarele: „Exact, era în luna noiembrie 1975, probleme foarte mari, deci, acum, prudentă”.

43 La 11 februarie 1976, a avut loc o reuniune la Rommelshausen între Grouner și directorii diviziei hi-fi Melchers. În fața Curții, participanții la această reuniune au negat că s-ar fi abordat, cu această ocazie, subiectul exportului în Franța.

44 Într-un mesaj telex din 18 februarie 1976, domnul Schreiber, făcând trimitere la „discuția cu directorii întreprinderii Melchers”, i-a oferit domnului Weber informații identice cu cele conținute în notele manuscrite pe marginea mesajului telex din 6 februarie. Mesajul telex din 18 februarie continuă după cum urmează:

„ 3. Suntem foarte interesați să includem echipamentele Pioneer în programul nostru de vânzări. Nu putem efectua livrări în cantități suficiente decât în cazul în care Melchers are asigurarea că noi furnizăm echipamentele livrate pentru comerțul german cu amănuntul.

4. Nu se poate vorbi de o presiune comercială, iar acest factor, din nefericire, nu se poate schimba de la o zi la alta. În cele din urmă, este determinant pentru vânzările din Europa să se mențină nivelul prețurilor.”

45 Într-un memorandum din 19 februarie 1976, privind reuniunea de la Rommelshausen din 11 februarie, domnul Schreiber precizează, printre altele, că „în urma discuțiilor cu [...] Melchers [...] orice obstacol în calea colaborării dintre noi a fost eliminat”.

46 La 20 februarie 1976, domnul Schreiber i-a adresat domnului Iffli un mesaj telex prin care îl informa că prețurile oferite la 31 decembrie 1975, printre altele pentru produsele

Pioneer, nu mai erau valabile „din cauza evoluției prețurilor”. Prin urmare, s-a renunțat definitiv la comanda făcută de domnul Iffli.

47 În decizia contestată, Comisia concluzionează că neexecutarea comenzii de domnul Iffli era cauzată de faptul că Melchers ceruse din partea Gruoner asigurarea că marfa nu va fi exportată. Aceasta se întemeiază, pe lângă faptele indicate anterior, pe o declarație scrisă din 18 mai 1977, prin care domnul Schreiber confirmă evenimentele pe care le-a descris în mesajul telex adresat domnului Weber și declară că directorii Melchers, în cursul reuniunii de la Rommelshausen, reiteraseră faptul că această întreprindere nu putea livra decât pentru comerțul specializat german.

48 La rândul său, Melchers afirmă că neexecutarea comenzii făcute de către Gruoner a fost determinată numai de faptul că, pe de o parte, starea stocurilor Melchers nu permitea livrarea mărfurilor comandate și, pe de altă parte, comanda era prematură, întrucât discuțiile dintre domnul Schreiber și reprezentantul local nu reprezentau decât „un prim contact” care nu îi permitea lui Melchers, obișnuită să vândă aproape exclusiv detailiștilor, să stabilească relații comerciale cu Gruoner. Aceste fapte, și nu refuzul de a livra mărfuri destinate exportului, au fost comunicate de angajații Melchers domnului Schreiber înainte ca acesta să-i trimită domnului Weber mesajul telex din 28 ianuarie 1976.

49 Tot conform Melchers, motivul pentru care marfa nu a fost livrată după ce relațiile comerciale între cele două întreprinderi au fost în sfârșit stabilite în cursul reuniunii de la Rommelshausen din 11 februarie 1976 este acela că Gruoner își pierduse complet interesul de executare a contractului încheiat cu domnul Iffli. Domnul Schreiber a descoperit de fapt că făcuse o greșeală în calculul prețurilor oferite domnului Iffli la 31 decembrie 1975. Pe lângă diversele rabaturi menționate de reprezentantul local, acesta a scăzut 11% în ceea ce privește TVA-ul din Germania, cu toate că prețurile de bază nu includeau TVA.

50 În această privință, Melchers se bazează în special pe o formulă matematică scrisă de mână de către domnul Schreiber pe o listă de prețuri de produse, altele decât echipamente Pioneer, pe care avocații Melchers au găsit-o cu ocazia unei vizite la sediul Gruoner, precum și pe o declarație scrisă din 5 septembrie 1980 în care domnul Schreiber recunoaște că a inventat povestea referitoare la refuzul Melchers pentru a ascunde greșeala de calcul comisă de acesta. Această declarație a fost confirmată, în esență, de către domnul Schreiber în cursul audierii acestuia ca martor în fața Curții.

51 Având în vedere aceste argumente opuse ale părților, precum și declarațiile contradictorii ale domnului Schreiber, trebuie să se analizeze dacă celelalte mijloace de probă ar putea confirma unul din aceste două argumente.

52 În ceea ce privește argumentul Comisiei, trebuie reamintit că în mesajul telex trimis de domnul Schreiber domnului Weber la 28 ianuarie 1976 se arăta că „biroul Pioneer-Europe, din Anvers, a fost deja informat cu privire la licența de import de echipamente Pioneer”. De fapt, nu se dispută faptul că MDF a informat Pioneer cu privire la licențele

acordate domnului Iffli la 21 și 22 ianuarie 1976, precum și că Pioneer a transmis această informație întreprinderii Melchers. În aceste circumstanțe, explicația oferită de domnul Schreiber în declarația sa din 5 septembrie 1980, conform căreia domnul Iffli a fost cel care l-a informat cu privire la acordarea licențelor, nu este convingătoare.

53 În această privință, trebuie, de asemenea, reamintite informațiile precise cu privire la exporturile anterioare către Franța, pe care domnul Schreiber le-a notat pe marginea mesajului telex de la domnul Weber din 6 februarie 1976 și pe care i le-a transmis acestuia prin telex la 18 februarie. Exactitatea acestor informații nu a fost contestată, iar acestea nu puteau să provină decât din partea angajaților Melchers.

54 Prin urmare, este evident că subiectul exporturilor către Franța a fost abordat în cadrul discuțiilor între domnul Schreiber și angajații Melchers, iar caracterul informațiilor furnizate de aceștia presupune existența unui refuz de a livra mărfurile destinate acestui stat.

55 În ceea ce privește argumentul reclamantei, descrierea discuțiilor dintre domnul Schreiber și reprezentantul local ca reprezentând doar un prim contact nu corespunde notelor luate de către domnul Schreiber în cursul acestor două discuții. Aceste note manuscrite, al căror conținut a fost precizat de domnul Schreiber în fața Curții, descriu, în mod detaliat, condițiile de vânzare și de livrare, inclusiv diversele rabaturi și bonificații oferite detailiștilor de diferite mărimi și chiar și singurului angrosist aprovizionat anterior de către Melchers. Este posibil ca Gruoner, în calitate de angrosist important, să se fi așteptat să obțină mai mult în urma negocierilor prelungite, dar este imposibil să se înțeleagă de ce Melchers nu era pregătită să livreze mărfurile comandate în condiții care, conform acesteia, erau condiții normale în perioada respectivă. Cu excepția termenului de plată, este, pe de altă parte, dificil să se observe o diferență oarecare între condițiile indicate în notele manuscrite referitoare la ultima discuție cu reprezentantul local și cele indicate în memorandumul din 19 februarie 1976 privind reuniunea de la Rommelshausen.

56 Pe de altă parte, problema livrării invocată de către Melchers este confirmată de notele făcute pe mesajul telex al comenzii din 20 ianuarie 1976 de către responsabilul de depozit al Melchers. Prin urmare, anumite modele comandate nu erau în stoc, iar stocurile reprezentate de alte modele nu erau suficiente și, în orice caz, comanda era foarte mare în comparație cu nivelul stocurilor din perioada respectivă, imediat după vânzările de Crăciun. Cu toate acestea, din moment ce nu se contestă faptul că Melchers ar fi putut livra imediat o mare parte din mărfurile comandate fără a aduce cu adevărat atingere stocurilor sale, iar Melchers a trimis un mesaj telex către Gruoner, pe care aceasta îl putea considera, în mod justificat, drept o acceptare fără rezervă, Curtea nu poate înțelege de ce Melchers nu a făcut nicio ofertă de livrări parțiale și nu a contactat Pioneer cu privire la posibilitatea de a intra în posesia restului de marfă comandată. Prin urmare, nivelul stocurilor nu poate fi acceptat drept explicație suficientă cu privire la neexecutarea comenzii.

57 În ceea ce privește pretinsa eroare referitoare la TVA, este adevărat că, pentru cea mai mare parte din modele, rabaturile indicate printr-un procent fix în notele manuscrise de către domnul Schreiber nu sunt suficiente pentru a explica prețurile scăzute oferite domnului Iffli de către domnul Schreiber la 31 decembrie 1975, iar o aplicare a formulei indicate de Melchers permite, cu condiția ca unele din aceste procente să fie inserate, să se ajungă exact la prețurile oferite. Astfel cum a subliniat Comisia, listele de prețuri care formau baza calculului domnului Schreiber demonstau clar că prețurile erau indicate fără TVA; metoda indicată de formulă nu este aceea care trebuie utilizată pentru deducerea unei cote a TVA-ului de 11%, iar eroarea pretinsă, în orice caz, nu a fost comisă pentru prețurile difuzoarelor. Pe de altă parte, în cursul audierii martorilor în fața Curții, domnul Schreiber nu a fost în măsură să explice cum a putut comite o astfel de eroare și să își reconstituie calculele în acest sens. Chiar dacă nivelul exact al celei mai mari părți a prețurilor oferite domnului Iffli rămâne astfel fără explicație, trebuie respinsă explicația propusă de Melchers.

58 În cele din urmă, nu se poate face abstracție de ordinea cronologică a evenimentelor și nici de faptul că acestea sunt contemporane cu cele legate de importurile paralele din Regatul Unit. Comanda făcută de Gruoner a fost efectiv tratată în mod absolut normal de către Melchers până în momentul în care se poate deduce în mod rezonabil că aceasta a primit informația privind acordarea de licențe domnului Iffli. Acest moment se situează în săptămâna următoare participării Melchers la reuniunea din 19 și 20 ianuarie 1976 la sediul Pioneer din Anvers. În cursul acestei reuniuni, MDF s-a plâns de importurile paralele către Franța și, în urma reuniunii, directorul Shriro și-a invitat principalii clienți, prin scrisorile din 28 și 29 ianuarie 1976, să nu mai exporte.

59 Pe de altă parte, mesajul pe care domnul Schreiber i l-a trimis prin telex domnului Weber la 18 februarie 1976 pare a fi în strânsă legătură, atât prin conținutul său, cât și prin dată, cu reuniunea de la Rommelshausen din 11 februarie și cu memorandumul domnului Schreiber din 19 februarie referitor la această reuniune. Același lucru se poate spune și despre mesajul telex din 20 februarie prin care domnul Schreiber și-a retras definitiv oferta către domnul Iffli. În cele din urmă, interesul profund față de stabilirea de relații comerciale cu Melchers, demonstrat prin mesajul telex din 18 februarie, este în concordanță cu dezvoltarea ulterioară a acestor relații și este suficient pentru a explica lipsa de insistență din partea Gruoner în ceea ce privește mărfurile destinate domnului Iffli. Dacă această secvență cronologică nu este determinantă în sine, aceasta susține totuși argumentul Comisiei.

60 Aceste considerații anterioare sunt suficiente pentru a concluziona că s-a stabilit de către Comisie, conform legii, existența unui refuz din partea Melchers de a executa comanda făcută de Gruoner pe motivul destinației mărfurilor, fără să fie necesar să se soluționeze problema credibilității declarațiilor succesive ale domnului Schreiber, nici cea a pretinsei conduite a acestuia referitoare la tranzacțiile cu echipamente hi-fi de altă marcă și, conform reclamantelor, similară conduitei sale în cauza de față.

(b) Cu privire la efectele scrisorilor trimise de domnul Todd

61 Pioneer și Pioneer GB contestă constatările din decizia în litigiu referitoare la efectele celor două scrisori pe care directorul Shriro, domnul Todd, le-a trimis la 28 și respectiv la 29 ianuarie 1976 directorului general Audiotronic și președintelui Comet. Acestea susțin că scrisorile respective nu au produs decât efecte cu totul ne semnificative.

62 În această privință, trebuie să se sublinieze mai întâi că nu se contestă faptul că aceste scrisori au survenit în urma unor apeluri tot mai insistente din partea domnului Setton, proprietarul MDF, care făcuse chiar și achiziții cu titlu de testare la Audiotronic și Comet, al căror rezultat a fost prezentat în cadrul reuniunii de la Anvers din 19 și 20 ianuarie 1976. Scrisorile conțin invitații neechivoce de încetare a exporturilor de echipamente Pioneer. Acestea au fost trimise celor doi clienți principali, care realizau împreună aproximativ 45% din vânzările de echipamente Pioneer provenite de la Shriro. În aceste circumstanțe, cele două scrisori constituie, în sine, proba unei practici concertate între MDF și Shriro, care a avut drept obiect restrângerea concurenței în cadrul pieței comune. Sub rezerva poziției MDF și Shriro pe piețele în cauză, problemă care este abordată anterior la litera (e), această practică putea, de asemenea, să afecteze comerțul între statele membre. Motivul invocat de cele două reclamante nu se referă, prin urmare, la existența unei încălcări a articolului 85 alineatul (1) din tratat, ci doar la efectul acestei încălcări și, deci, la gravitatea acesteia.

63 În ceea ce privește Audiotronic, Comisia admite că scrisoarea trimisă acestei întreprinderi nu a avut efecte imediate. Dimpotrivă, în conformitate cu paragraful (50) din decizia în litigiu, Audiotronic chiar a înlocuit Comet în aprovizionarea întreprinderii Euro-Electro din Bruxelles, din momentul în care Comet a încetat să exporte echipamente Pioneer. Conform Comisiei, practica concertată a avut efecte în ceea ce privește Audiotronic numai începând cu luna martie 1976. Întrucât motivele referitoare la erorile procedurale conduc la limitarea perioadei care trebuie luată în considerare la sfârșitul lunii ianuarie/începutul lunii februarie 1976, aceste afirmații sunt irelevante.

64 În ceea ce privește Comet, Comisa menționează, în esență, la paragrafele (41), (50), (82) și (98) din decizia sa, că această întreprindere a exportat cantități mari de echipamente Pioneer anterior primirii scrisorii domnului Todd, însă exporturile respective au încetat în urma scrisorii, în timp ce exporturile altor mărci au continuat.

65 Aceste afirmații ale Comisiei se întemeiază pe o declarație scrisă, făcută la 3 iunie 1977 de directorul Comet, domnul Mason, precum și pe rapoartele inspectorilor privind vizitele la Comet și la Euro-Electro și pe documente contabile ale Comet. Dintre aceste documente, numai declarația domnului Mason a fost adusă la cunoștința reclamantelor anterior adoptării deciziei contestate. Astfel cum se menționează anterior în partea A litera (c), trebuie să se facă abstracție de informațiile conținute de celelalte documente.

66 La punctul 3 din declarația sa, domnul Mason arată că, în jurul anului 1974, Comet a lansat o afacere de export, în principal de echipamente hi-fi, către celelalte state membre. Cu toate acestea, până în luna decembrie 1975, aceste exporturi nu au inclus decât mici cantități de echipamente Pioneer. Pe de altă parte, pentru perioada cuprinsă între 19 decembrie 1975 și 16 ianuarie 1976, data ultimei expedieri, Comet a vândut către Euro-

Electro din Bruxelles echipamente Pioneer care reprezentau în total mai mult de 33 000 UKL. În ceea ce privește perioada anterioară primirii scrisorii domnului Todd, declarația susține astfel constatările Comisiei.

67 La punctul 5, domnul Mason declară:

„La 30 ianuarie 1976, societatea a primit o scrisoare adresată președintelui de către directorul general Shriro (UK) Limited. Societatea urmărea să păstreze bune relații cu Shriro și să continue să obțină livrări satisfăcătoare. Prin urmare, s-a trimis o scrisoare de conciliere la Shriro. În urma acestei corespondențe, problema a fost analizată împreună cu Shriro, însă nu s-a adus nicio completare conținutului scrisorii din 30 ianuarie 1976 [...]. Din ianuarie 1976, am primit diverse cereri de echipamente Pioneer din străinătate însă, din cauza efectelor combinate ale limitării creditului acordat clienților noștri și ale marjelor disponibile, nu am putut satisface, până în prezent, cererile respective decât într-o măsură foarte restrânsă, cu toate că societatea a informat, în mod clar, Shriro (UK) Limited că aceasta trebuie să beneficieze de liberul schimb în conformitate cu dreptul comunitar.”.

68 Reclamantele susțin că, deși declarația confirmă efectiv că nu s-au exportat echipamente Pioneer în cantități mari după primirea scrisorii domnului Todd, aceasta indică, pe de altă parte, că acest fapt nu se datora acestei scrisori, ci circumstanțelor cu caracter comercial.

69 În acest sens, trebuie totuși reamintit faptul că în perioada respectivă Comet, departe de a-și susține dreptul la liber schimb, a răspuns scrisorii domnului Todd că „nu va exporta în mod deliberat produse Pioneer clienților comerciali din afara Regatului Unit”. Prin urmare, ultima frază din declarația domnului Mason se referă la o perioadă care, în orice caz, este ulterioară celei de la sfârșitul lunii ianuarie/începutul lunii februarie 1976.

70 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că, în ceea ce privește acest punct, Comisia era îndreptățită să constate că s-au exportat mari cantități de echipamente Pioneer de către Comet anterior primirii scrisorii din partea domnului Todd, însă aceste importuri au încetat în urma scrisorii respective.

(c) Cu privire la durata practicilor concertate

71 Ținând seama de considerațiile menționate anterior cu privire la perioada care trebuie luată în considerare pentru evaluarea duratei încălcărilor, nu mai este necesar să fie analizat acest motiv care nu se referă la perioada respectivă.

(d) Cu privire la participarea Pioneer la practicile concertate

72 În decizia în litigiu, Comisia a constatat că Pioneer a participat, de asemenea, la practica concertată dintre Melchers și MDF, precum și la practica concertată între MDF și Shriro. Comisia își întemeiază această constatare, în special, pe poziția generală a Pioneer față de distribuitorii naționali, pe derularea și rezultatul reuniunii de la Anvers din 19 și

20 ianuarie 1976 și pe transmiterea de către Pioneer către Melchers a unor plângeri și informații din partea MDF cu privire la importurile paralele.

73 Pioneer contestă această calificare a conduitei sale. Aceasta susține că nu se afla deloc într-o poziție care să-i permită să aibă control asupra conduitei întreprinderilor Shriro sau Melchers. Reuniunea de la Anvers nu a avut drept obiect discutarea importurilor paralele. Cu această ocazie, precum și cu multe alte ocazii, reprezentanții Pioneer s-au limitat la ascultarea plângerilor domnului Setton de la MDF și la consilierea acestuia în vederea scăderii prețurilor. Transmiterea de informații cu privire la importurile paralele intră în cadrul informațiilor schimbate în mod curent între furnizor și distribuitor privind situația de pe piață.

74 În această privință, ar trebui să se reamintească faptul că Pioneer, care este o filială deținută în proporție de 100% de către societatea mamă din Japonia, are drept obiect importul de echipamente Pioneer în Europa și organizarea vânzărilor de astfel de echipamente. În aceste scopuri, Pioneer încearcă să găsească un distribuitor în fiecare din statele în cauză, îi oferă acestuia un contract exclusiv de distribuție, repartizează produsele importate între distribuitorii naționali și urmărește să coordoneze eforturile de vânzare ale acestora, printre altele, prin reuniuni regulate.

75 Chiar dacă aceste activități nu îi conferă neapărat întreprinderii Pioneer o influență decisivă asupra comportamentului fiecărui distribuitor, nu este mai puțin adevărat faptul că, având în vedere poziția sa centrală, aceasta era obligată să dea dovadă de o vigoare specială pentru evitarea favorizării unor practici contrare normelor de concurență prin concertări de acest tip.

76 În ceea ce privește conduita întreprinderii Melchers, nu se contestă faptul că Pioneer a trimis acestui distribuitor nu numai plângerile domnului Setton, ci, de asemenea, informațiile privind licențele de import obținute de domnul Iffli de la autoritățile franceze. În aceste condiții, o astfel de comunicare apare ca o incitare implicită la adresa Melchers de a descoperi sursa unor astfel de importuri și de a le pune capăt.

77 În ceea ce privește reuniunea de la Anvers, nu există nicio înregistrare scrisă, cu excepția scrisorilor trimise de domnul Todd, de la Shriro, celor doi principali clienți ai săi, iar participanții la reuniune nu au putut preciza obiectul acesteia în mod uniform.

78 În scrisorile sale din 28 și 29 ianuarie 1976, domnul Todd le explică celor doi clienți ai săi că a fost convocat la Anvers în vederea analizării plângerilor distribuitorului francez împotriva importurilor paralele; acesta arată cum s-a confruntat cu rezultatele achizițiilor de testare efectuate de MDF în cazul celor doi clienți și regretă că aceștia l-au pus într-o situație defavorabilă față de Pioneer („have caused my principals to look on me with a certain amount of disfavour”). Cu toate că aceste formule pot conține, astfel cum a susținut domnul Todd în cursul procedurii administrative, exagerări în vederea impresionării clienților, acestea concordă cu alte elemente de natură să demonstreze că importurile paralele au constituit un subiect de discuție important pe agenda reuniunii.

79 Astfel, nu se contestă faptul că domnul Setton a adus într-adevăr la reuniune rezultatele a trei achiziții de testare efectuate de întreprinderile pe care le conducea, de la clienți britanici ai Shriro, precum și că a insistat pe necesitatea de a pune capăt importurilor paralele către Franța. Pe de altă parte, nu se contestă faptul că scrisorile domnului Todd către clienții săi reprezentau o consecință directă a acestei reuniuni și nu a contactelor ulterioare cu domnul Setton. În aceste circumstanțe, Pioneer, care convocase reuniunea și care o prezida, trebuie să accepte responsabilitatea unei asemenea consecințe, ținând seama de poziția ocupată de aceasta față de distribuitorii naționali, astfel cum se descrie mai sus.

80 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că, în mod justificat, Comisia a concluzionat în sensul participării Pioneer la cele două practici concertate.

(e) Cotele de piață deținute de reclamante și impactul asupra comerțului între statele membre

81 La paragraful (3) din decizia sa, Comisia evaluează valoarea totală a produselor hi-fi vândute de Pioneer distribuitorilor săi în cele trei state membre în cauză în cursul exercițiului financiar 1975/1976 la aproximativ 735 000 000 BFR. Mai mult, la paragraful (25) Comisia arată că în 1976, cifra de afaceri din produse Pioneer a fost în cazul MDF de 77 000 000 FF, în cazul Shriro de 7 300 000 UKL, iar în cazul Melchers de 19 000 000 DM. Pe baza unei estimări a piețelor hi-fi în cele trei state membre, Comisia a concluzionat că produsele Pioneer dețineau în 1976 o cotă de piață de cel puțin 7 - 10% în Franța, de 8 - 9% în Regatul Unit și de aproximativ 2% în Republica Federală Germania. Comisia constată la paragrafele (75) și (82) că aceste cote de piață erau suficient de mari pentru ca, în principiu, conduita întreprinderilor să poată avea un impact considerabil asupra comerțului între statele membre.

82 MDF și Pioneer GB contestă calculele respective. Pe de o parte, Comisia a inclus, în cifrele de afaceri indicate, alte produse decât echipamentele hi-fi Pioneer, iar pe de altă parte, aceasta a oferit o definiție prea restrânsă a pieței hi-fi. Cele două reclamante estimează că, în 1976, cotele lor de piață erau de 3,38% în Franța și de 3,18% în Regatul Unit. Acestea susțin că asemenea cote de piață nu sunt suficiente pentru a considera conduita lor drept susceptibilă de a afecta comerțul între statele membre în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat.

83 Este evident că nu există o definiție general recunoscută a noțiunii de produse hi-fi, iar diversele studii de piață, pe care se bazează părțile, variază considerabil în această privință. Se pare că niciunul dintre aceste studii nu corespunde în întregime tipurilor de produse la care se refereau părțile reclamante atunci când au indicat cifrele de afaceri ale celor două întreprinderi. Cu toate acestea, analiza acestor chestiuni de fapt, foarte tehnice și dificile, poate fi inutilă în cazul în care cotele de piață indicate de către reclamante sunt deja suficiente în sensul articolului 85 alineatul (1).

84 În această privință, este necesar să se reamintească că, astfel cum a afirmat Curtea, printre altele, în hotărârea sa din 9 iulie 1969 (Völk împotriva Vervaecke, 5/69, Rec.,

1969, p. 295), un acord, pentru a putea aduce atingere comerțului între statele membre, trebuie, pe baza unui ansamblu de elemente obiective de drept și de fapt, să permită să se prevadă, cu un grad de probabilitate suficient, că acesta poate avea o influență directă sau indirectă, actuală sau potențială asupra fluxurilor comerciale între statele membre într-un sens care ar putea dăuna obiectivelor unei piețe unice între statele membre. Același criteriu trebuie aplicat în ceea ce privește practicile concertate care fac obiectul cauzei de față.

85 În aceeași hotărâre, Curtea a recunoscut că nici chiar un acord de exclusivitate cu protecție teritorială absolută nu intră în sfera de aplicare a interdicției de la articolul 85, atunci când nu are decât un impact nesemnificativ asupra pieței, ținând seama de poziția slabă pe care o ocupă, pe piața produselor în cauză, persoanele interesate.

86 Poziția reclamantelor din prezenta cauză nu este aceasta. Studiile produse de MDF și de Pioneer GB demonstrează că piața produselor hi-fi din Franța și din Regatul Unit este foarte largă, însă puternic divizată între un foarte mare număr de mărci, astfel încât procentele indicate de către reclamante le depășesc pe cele ale majorității concurenților. În cazul în care ne limităm la mărcile importate, se pare chiar că cele două reclamante se numărau printre cei mai mari furnizori de pe cele două piețe. În aceste circumstanțe și luând în considerare cifrele de afaceri absolute ale acestora, nu se poate contesta faptul că o conduită a acestor întreprinderi care viza restricționarea importurilor paralele și, prin urmare, compartimentarea piețelor naționale, putea avea o influență asupra fluxurilor comerciale între statele membre într-un sens care putea aduce atingere realizării obiectivelor unei piețe unice.

87 Prin urmare, este necesar să se concluzioneze că era justificată constatarea Comisiei conform căreia conduita reclamantelor putea avea un impact semnificativ asupra comerțului între statele membre.

C — Cu privire la motivele întemeiate pe necunoașterea circumstanțelor care exclud aplicarea de amenzi

(a) Cu privire la legitima apărare și la starea de necesitate

88 MDF susține că, dacă a comis o încălcare, aceasta a fost justificată de starea de necesitate. Aceasta s-a aflat într-o situație de legitimă apărare împotriva concurenței neloiale din partea importatorilor paraleli.

89 În ceea ce privește motivul întemeiat pe o situație de legitimă apărare, este necesar să se reamintească, astfel cum Curtea o susținut deja în hotărârile sale din 25 noiembrie 1971 (Béguelin, 22/71, Rec., 1971, p. 949) și din 22 ianuarie 1981 (Dansk Supermarked, 58/80, Rec., 1981, p. 181), că faptul de a importa o marfă, comercializată în mod legal într-un alt stat membru, nu poate fi considerat un act de concurență neloială. Prin urmare, importurile paralele provenite din alte state membre nu pot genera, în sine, o situație de legitimă apărare.

90 Fără a fi necesar să se analizeze eventualele consecințe ale unei stări de necesitate, trebuie să se constate, în această privință, că reclamanta nu a demonstrat existența unei asemenea situații. MDF nu a dovedit că existența sa era amenințată sau că pretinsele sale dificultăți economice ar fi fost cauzate de importurile paralele sau, cu atât mai mult, că o încălcare a articolului 85 alineatul (1) era singurul mod de a asigura supraviețuirea întreprinderii.

91 Prin urmare, aceste motive trebuie respinse.

(b) Cu privire la articolul 85 alineatul (3) din tratat

92 MDF pretinde că au fost îndeplinite condițiile de fond ale unei scutiri în temeiul articolului 85 alineatul (3) și că, prin urmare, putea obține o scutire prin intermediul unei notificări. În consecință, încălcarea consta nu în încălcarea unuia dintre obiectivele principale ale tratatului, ci doar într-o încălcare a unei norme de formă, respectiv nerespectarea obligației de notificare și de obținere a unei scutiri formale.

93 Acest motiv nu poate fi reținut. Notificarea nu constituie o formalitate impusă întreprinderilor, ci o condiție indispensabilă pentru obținerea anumitor avantaje. În sensul articolului 15 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 17, nu se poate aplica nicio amendă pentru faptele ulterioare notificării, atâta timp cât acestea rămân în limitele de activitate descrise în notificare. Acest beneficiu pentru întreprinderile care au notificat un acord sau o practică concertată constituie contrapartida riscului pe care și-l atrage întreprinderea prin denunțarea din proprie inițiativă a acordului sau a practicii concertate. Această întreprindere riscă, de fapt, nu numai să se constate că acordul sau practica respectivă încalcă dispozițiile articolului 85 alineatul (1) și să i se refuze aplicarea alineatului (3), ci, de asemenea, să fie sancționată cu o amendă pentru faptele anterioare notificării. Cu atât mai mult, o întreprindere care nu a dorit să își asume acest risc nu poate susține, atunci când îi este aplicată o amendă pentru o încălcare care nu a fost notificată, posibilitatea ipotetică a unei scutiri care ar fi putut să fie determinată de o notificare.

(c) Cu privire la conformitatea conduitei întreprinderii Melchers cu obligațiile contractuale ale acesteia, notificate Comisiei

94 Melchers consideră că amenda care i-a fost aplicată încalcă dispozițiile articolului 15 alineatul (5) din Regulamentul nr. 17, prin faptul că sancționează un comportament conform contractului său de distribuție cu Pioneer, care a fost notificat Comisiei. Melchers nu putea furniza mărfurile comandate de Gruoner fără încălcarea obligației, care se regăsește în contractul respectiv, de a se asigura că piața germană rămâne aprovizionată în mod corespunzător.

95 Pentru respingerea acestui motiv, este suficient să se facă trimitere la evaluarea făcută de Curte în secțiunea B litera (a) de mai sus cu privire la starea stocurilor Melchers în perioada respectivă și cu privire la absența oricărei tentative a acesteia de a-și procura mărfurile necesare.

(d) Cu privire la lipsa instrucțiunilor din partea asociațiilor

96 Conform Melchers, unei întreprinderi nu i se poate aplica o amendă decât în cazul în care s-a stabilit ca încălcarea este imputabilă întreprinderii înseși, adică, în prezenta speță, partenerilor generali ai Melchers. Însă, Comisia nu ar fi demonstrat că partenerii generali intenționau să comită pretinsa încălcare și nici că aceștia au acționat din neglijență.

97 În această privință, este necesar să se sublinieze că articolul 15 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 17 autorizează Comisia să aplice amenzi întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi, în cazul în care „în mod deliberat sau din neglijență”, acestea au comis încălcări. Aplicarea acestei dispoziții nu presupune o acțiune sau chiar o cunoaștere a asociațiilor sau a principalilor giranți ai întreprinderii în cauză, ci acțiunea unei persoane împuternicite să acționeze în numele întreprinderii respective.

98 Reclamanta nu a demonstrat că managerii diviziei hi-fi a Melchers și-au depășit atribuțiile pe care asociații le-au conferit acestora prin numirea lor în posturile respective. În ceea ce privește reprezentantul local, reclamanta a susținut chiar că aceasta a acționat întotdeauna, în relațiile sale cu Gruoner, conform instrucțiunilor directe din partea managerilor respectivi. Prin urmare, acest motiv trebuie respins.

(e) Cu privire la eventuala răspundere comună a Comisiei în prezentele cauze

99 Melchers susține că Republica Franceză a fost autorizată de către Comisie, pe baza articolului 115 din tratat, să excludă de la tratamentul comunitar anumite produse hi-fi originare din Japonia și să le pună în liberă circulație în alte state membre. Se afirmă că aceasta constituie un factor justificator pentru anularea sau, cel puțin reducerea substanțială a amenzii.

100 În această privință, Comisia subliniază în mod îndreptățit că eventualele restricții impuse de autoritățile publice nu pot justifica punerea în aplicare, de către persoane de drept privat, a unor practici concertate în vederea restrângerii concurenței. În consecință, motivul trebuie respins.

D — Cu privire la motivele referitoare la valoarea amenzilor

(a) Cu privire la nivelul general al amenzilor

101 Reclamantele susțin că, prin stabilirea valorii amenzilor, Comisia nu a respectat dispozițiile articolului 15 alineatul (2) ultimul paragraf din Regulamentul nr. 17, conform cărora trebuie să se țină seama, pe lângă gravitatea încălcării, și de durata acesteia. Conform reclamantelor, Comisia nu și-a întemeiat decizia pe gravitatea conduitei lor și nici pe durata acesteia. Reclamantele impută Comisiei că a profitat de aceste cauze pentru a introduce o nouă politică de creștere a nivelului general al amenzilor pentru anumite încălcări ale dreptului comunitar, fără ca această schimbare de politică să fie justificată de natura încălcărilor în cauză sau de circumstanțele speciale ale cauzei. Impunerea unor

amenzi atât de ridicate în prezentele cauze este determinată, prin urmare, numai de faptul că sesizarea Comisiei a survenit într-o perioadă în care aceasta își schimba politica, ceea ce nu numai că este contrar dispozițiilor regulamentului, ci duce, de fapt, la arbitraritate.

102 Pe de altă parte, metoda descrisă astfel este în mod evident discriminatorie. Faptele care fac obiectul prezentelor cauze au survenit concomitent cu alte proceduri în cadrul cărora Comisia a adoptat o decizie anterior celei din prezenta speță, aplicând amenzi semnificativ mai mici.

103 Comisia admite că prezentele cauze sunt primele în care a aplicat un nivel al amenzilor considerabil mai ridicat decât în trecut. Anterior adoptării deciziei în litigiu, Comisia nu aplicase, nici chiar în cazul unor încălcări grave, amenzi care să depășească 2% din cifra totală de afaceri a întreprinderilor. Totuși, în cauzele de față, amenzile se situează, în esență, între 2 și 4% din cifra de afaceri.

104 Cu toate acestea, conform Comisiei, un astfel de nivel este pe deplin justificat de natura încălcărilor. După 20 de ani de politică comunitară în domeniul concurenței, se impune, în opinia acesteia, o majorare sensibilă a nivelului amenzilor, cel puțin pentru tipurile de încălcări definite cu mult timp în urmă și cunoscute celor în cauză, precum interdicțiile la export și la import. Acestea constituie, de fapt, cele mai grave încălcări, întrucât îi privează pe consumatori de orice avantaje care decurg din eliminarea restricțiilor tarifare și cantitative; acestea constituie un obstacol în calea integrării economiilor statelor membre și îi plasează pe distribuitori și detailiști într-o stare de subordonare față de producători. Sunt necesare, în mod special, amenzi mai mari atunci când, ca în cazul speței de față, încălcarea are drept scop, în principal, menținerea unui nivel mai ridicat al prețurilor pentru consumatori. Comisia arată că multe întreprinderi mențin o conduită despre care știu că este contrară dreptului comunitar, deoarece profitul în urma conduitei ilegale este mult mai mare decât suma amenzilor aplicate până în prezent. Astfel de conduite nu pot fi descurajate decât prin amenzi mai mari decât cele practicate în trecut.

105 În acest context, trebuie să se reamintească că reprezintă unul dintre mijloacele conferite Comisiei în vederea îndeplinirii misiunii sale de supraveghere, în temeiul dreptului comunitar, competența atribuită acesteia de a aplica amenzi întreprinderilor care, cu intenție sau din neglijență, încalcă dispozițiile articolului 85 alineatul (1) sau ale articolului 86 din tratat. Această misiune cuprinde, cu siguranță, sarcina de a investiga și de a sancționa încălcările individuale, însă, de asemenea, include sarcina de a duce o politică generală care să vizeze aplicarea în domeniul concurenței a principiilor stabilite în tratat și orientarea, în acest sens, a comportamentului întreprinderilor.

106 Prin urmare, pentru a aprecia gravitatea unei încălcări în vederea stabilirii valorii amenzii, Comisia trebuie să ia în considerare nu numai circumstanțele speciale ale speței, ci și contextul în care încălcarea respectivă se plasează și să se asigure că acțiunea sa păstrează caracterul disuasiv, în special în ceea ce privește tipurile de încălcări care aduc atingere mai ales realizării obiectivelor Comunității.

107 Din acest punct de vedere, Comisia a calificat, în mod întemeiat, drept încălcări foarte grave interdicțiile la export și la import care urmăresc menținerea, în mod artificial, a diferențelor de prețuri între piețele diferitelor state membre. Asemenea interdicții pun în pericol libertatea schimburilor intracomunitare, care constituie un principiu fundamental din tratat, și împiedică realizarea unuia dintre obiectivele acestuia, și anume crearea unei piețe unice.

108 De asemenea, îi este permis Comisiei să ia în considerare că practicile de acest tip sunt încă de la începutul politicii comunitare în domeniul concurenței, chiar dacă s-a stabilit ilegalitatea acestora, relativ frecvente din cauza profitului pe care anumite întreprinderi interesate îl pot obține de pe urma acestora și, prin urmare, să considere că era necesar să mărească nivelul amenzilor în vederea consolidării efectului disuasiv al acestora.

109 Din aceleași motive, faptul că, în trecut, Comisia a aplicat amenzi de un anumit nivel, pentru anumite tipuri de încălcări nu poate să o priveze de posibilitatea de a crește acest nivel în limitele indicate în Regulamentul nr. 17 în cazul în care acest lucru este necesar pentru a se asigura punerea în aplicare a politicii comunitare în domeniul concurenței. Dimpotrivă, în vederea aplicării eficiente a normelor comunitare din domeniul concurenței, Comisia trebuie să poată oricând adapta nivelul amenzilor la nevoile acestei politici.

110 Prin urmare, acest motiv trebuie respins.

(h) Cu privire la pretinsa lipsă de intenție din partea Pioneer

111 Pioneer susține că nu a acționat cu intenție, din moment ce nu putea să cunoască că era ilegală conduita sa.

112 Pe baza examinării probelor aduse în ceea ce privește conduita Pioneer, pe care Curtea a realizat-o în cadrul secțiunii B litera (d) de mai sus, este necesar să se constate că această întreprindere trebuie să fi fost deplin conștientă că o asemenea conduită putea încuraja restricții ale concurenței. Acest lucru este suficient pentru a considera că întreprinderea respectivă a acționat cu intenție. Prin urmare, acest motiv trebuie respins.

(c) Cu privire la utilizarea cifrei de afaceri ca bază de calcul a amenzilor

113 Melchers susține că este ilegală stabilirea de amenzi proporțional cu cifra de afaceri a întreprinderilor, astfel cum a procedat Comisia în prezentele cauze. Cifra de afaceri nu oferă, în realitate, nicio indicație cu privire la rentabilitatea întreprinderii sau la capacitatea acesteia de a plăti o amendă.

114 În orice caz, Melchers, precum și MDF și Pioneer pretind că suma amenzii nu poate fi calculată, astfel cum a procedat Comisia în prezenta speță, pe baza cifrei de afaceri globale a întreprinderii, întrucât mărfurile care fac obiectul încălcării nu reprezintă decât o parte din respectiva cifră de afaceri.

115 Pioneer concluzionează că amenda care i-a fost aplicată trebuie redusă, întrucât cifra de afaceri pe care s-a bazat Comisia era legată, de asemenea, de vânzările de echipamente hi-fi în țările care nu au fost afectate de încălcare.

116 Conform Melchers, Comisia trebuia să țină seama de faptul că doar în jur de 10% din cifra de afaceri a întreprinderii sale provenea din produse hi-fi, în timp ce, în cazul celorlalte reclamante aceste produse constituiau totalul cifrei de afaceri. Melchers adaugă că, prin stabilirea limitei amenzilor care pot fi aplicate la 10% din cifra de afaceri, articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 se referă la cifrele de afaceri din sectorul în care a fost comisă încălcarea. Întrucât Comisia nu a respectat acest mod de calcul, amenda aplicată întreprinderii Melchers reprezintă 18 % din cifra sa de afaceri pe piața hi-fi, depășind astfel limita stabilită prin dispoziția menționată anterior.

117 Comisia răspunde că numai cifra de afaceri totală a unei întreprinderi poate oferi o indicație cu privire la suma maximă a amenzii pe care întreprinderea respectivă o poate plăti. Din acest motiv, limita stabilită la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 trebuie înțeleasă, în opinia sa, în legătură cu această cifră. De asemenea, în toate celelalte cazuri în care, conform Comisiei, trebuie să se țină seama de cifra de afaceri totală în vederea stabilirii sumei unei amenzi, cea care contează este cifra de afaceri globală și nu cea care rezultă din tranzacțiile care fac obiectul încălcării. Comisia subliniază faptul că, ținând seama de numărul mare de criterii necuantificabile care trebuie luate în considerare pentru stabilirea unei amenzi, nu este posibilă nicio formulă matematică de aplicație generală.

118 În sensul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, Comisia poate aplica amenzi cuprinse între 1000 și 1 000 000 de unități de cont, această ultimă valoare putând ajunge până la 10% din cifra de afaceri realizată în cursul exercițiului financiar precedent de către fiecare întreprindere implicată în încălcare. Pentru a stabili suma amenzii între aceste limite, dispoziția menționată prevede să se țină seama de gravitatea și de durata încălcării.

119 Singura trimitere expresă la cifra de afaceri a întreprinderii se referă, prin urmare, la limita superioară a unei amenzi care depășește 1 000 000 de unități de cont. În acest caz, limita respectivă urmărește să se evite ca amenzile să fie disproporționate în raport cu dimensiunea întreprinderii și, din moment ce numai cifra de afaceri totală poate să ofere efectiv o indicație aproximativă în acest sens, trebuie, astfel cum a susținut Comisia, să se înțeleagă acest procent raportat la cifra de afaceri totală. Prin urmare, Comisia nu a depășit limita indicată la articolul 15 din regulamentul.

120 Pentru a aprecia gravitatea unei încălcări, trebuie să se țină seama de un număr mare de elemente al căror caracter și a căror importanță variază în funcție de încălcarea respectivă, precum și de circumstanțele specifice ale încălcării în cauză. Printre aceste elemente, după caz, pot figura volumul și valoarea mărfurilor care fac obiectul încălcării, precum și dimensiunea și puterea economică a întreprinderii și, prin urmare, influența acesteia pe piață.

121 Prin urmare, pe de o parte, este permis, în vederea stabilirii unei amenzi, să se țină seama atât de cifra de afaceri globală a întreprinderii, care constituie o indicație, chiar dacă este aproximativă sau imperfectă, precum și de dimensiunea și de puterea economică a acesteia, cât și de proporția din această cifră care se reflectă în mărfurile cu privire la care a fost comisă încălcarea și care, în consecință, poate oferi o indicație cu privire la amploarea acesteia. Pe de altă parte, reiese că nu trebuie acordată niciuneia dintre aceste două cifre de afaceri o importanță disproporționată în raport cu celelalte elemente de evaluare și, prin urmare, că stabilirea unei amenzi corespunzătoare nu poate fi rezultatul unui simplu calcul bazat pe cifra de afaceri totală. Acesta este, în mod special, cazul atunci când mărfurile respective nu reprezintă decât un mic procent din această cifră. Este recomandat ca în evaluarea gravității încălcărilor în cauză, în cadrul competenței sale de plină jurisdicție, Curtea să țină seamă de aceste considerații.

122 În măsura în care calculul se bazează pe cifra de afaceri a întreprinderilor implicate în aceeași încălcare în vederea stabilirii relațiilor între amenzile care urmează a fi aplicate, este necesar să se delimiteze perioada de luat în considerare, astfel încât cifrele obținute să fie comparabile pe cât posibil. Însă, motivele prezentate în acest sens de MDF și de Pioneer nu sunt de natură să influențeze notabil aprecierea globală făcută de Curte. Prin urmare, nu este necesar să se examineze în detaliu respectivele motive.

(d) Cu privire la durata practicilor concertate

123 Conform MDF și Pioneer, practicile concertate nu au putut începe decât la 19 și 20 ianuarie 1976, la momentul reuniunii de la Anvers. Pioneer și Melchers observă că practica concertată dintre MDF, Pioneer și Melchers s-a consumat la 27 ianuarie 1976, atunci când angajații Melchers i-au comunicat domnului Schreiber că marfa nu va fi livrată. În cele din urmă, reclamantele susțin că nu există nicio probă că practica concertată între MDF, Pioneer și Shriro a durat doi ani. Se susține că întrucât durata încălcării constituie unul dintre factorii care trebuie luați în considerare pentru stabilirea unei amenzi, este necesar, prin urmare, să fie reduse considerabil amenzile din acest motiv.

124 După limitarea duratei încălcărilor constatate la sfârșit de ianuarie/început de februarie 1976 și având în vedere constatările privind refuzul de livrare al Melchers, nu mai este necesar să se ia o poziție cu privire la aceste motive. Durata practicilor concertate reținută de Comisie va face parte din evaluarea integrală care trebuie făcută de aceasta în cadrul competenței sale de plină jurisdicție.

(e) Cu privire la impunerea unei amenzi unice pentru două practici concertate

125 Conform MDF, există un temei să se creadă că Comisia a considerat că cele două practici concertate, la care MDF a participat, constituie două încălcări distincte. Prin cumularea amenzilor calculate pentru fiecare dintre aceste două încălcări într-o amendă unică, Comisia a încălcat principiul general privind concursul de încălcări.

126 La rândul său, Pioneer susține că i s-a încălcat dreptul la apărare, prin impunerea unei amenzi unice pentru două încălcări. În lipsa unei amenzi specifice pentru fiecare încălcare, nu se poate cunoaște modul în care Comisia a apreciat gravitatea fiecăreia dintre acestea, precum și dacă erau adecvate criteriile aplicate în ceea ce privește fiecare încălcare.

127 În această privință, este suficient să se constate că, în cazul MDF și Pioneer, Comisia susține că a tratat încălcările drept o singură încălcare și, prin urmare, a impus o amendă unică fiecărei întreprinderi. De fapt, nimic nu indică că Comisia nu a urmat această procedură care este justificată în prezenta cauză, întrucât MDF și Pioneer au participat la două practici concertate în vederea creării unui obstacol în calea importurilor paralele, într-o anumită țară, de produse provenite de la același producător. Prin urmare, trebuie respinse aceste motive, fără a fi necesar să se ia poziție cu privire la posibila existență a unor principii juridice comunitare privind cumulul amenzilor primite pentru mai multe încălcări separate.

E — Concluzie

Cu privire la cererea de declarare a nulității

128 Astfel cum se menționează în cadrul secțiunii A litera (b) de mai sus, trebuie limitate constatările cu privire la durata încălcărilor la perioada sfârșit de ianuarie/început de februarie 1976. Prin urmare, trebuie să se declare nulitatea deciziei în măsura în care se constată că practicile concertate au depășit perioada respectivă. Prin urmare, pentru restul, cererea de declarare a nulității trebuie respinsă.

Cu privire la cererea de reducere a amenzilor

129 Pentru stabilirea valorii amenzilor, trebuie să se țină seama de durata încălcărilor, astfel stabilită, precum și de toate elementele de natură să contribuie la aprecierea gravității încălcărilor, cum ar fi conduita fiecărei întreprinderi, rolul jucat de fiecare dintre acestea în stabilirea practicilor concertate, profitul obținut de fiecare dintre acestea în urma practicilor respective, dimensiunea acestora și valoarea mărfurilor în cauză, precum și riscurile pe care încălcările de acest gen le reprezintă pentru obiectivele Comunității.

130 În ceea ce privește elementele de evaluare pe care Comisia se bazează în stabilirea valorii amenzilor, trebuie să se țină seama, pentru toate întreprinderile în cauză, în special de durata cea mai scurtă a încălcărilor care rezultă ca urmare a declarării nulității parțiale a deciziei contestate, precum și de considerațiile menționate în cadrul secțiunii D litera (c) de mai sus și care privesc relațiile dintre cifra de afaceri totală a întreprinderilor și celelalte elemente care trebuie luate în considerare în aprecierea gravității încălcărilor.

131 Pe baza tuturor acestor considerații și ținând seama de circumstanțele speciale proprii fiecărei întreprinderi, amenzile trebuie stabilite după cum urmează.

132 În ceea ce privește Pioneer, trebuie să se țină seama, în special, de poziția centrală pe care această întreprindere o ocupă în rețeaua de distribuție a produselor în cauză, poziție care i-a permis să joace rolul de intermediar prin exercitarea unei influențe considerabile asupra comportamentului distribuitorilor naționali. În cazul acestei întreprinderi, amenda trebuie fixată la 2 000 000 unități de cont, adică la 80 679 000 BFR.

133 În ceea ce privește MDF, care a fost la originea celor două practici concertate, care, în esență, au fost în beneficiul acestei întreprinderi, trebuie aplicată o amendă de 600 000 unități de cont, adică 3 488 892 FF.

134 În urma declarării nulității parțiale a deciziei contestate, nu există nicio diferență între durata celor două practici concertate în care Melchers și Shriro (acum Pioneer GB) au fost implicate. Pentru stabilirea relației dintre amenzile care trebuie aplicate celor două întreprinderi, este necesar, prin urmare, să se țină seama, în special, de faptul că Shriro era complet dependentă de Pioneer în desfășurarea activităților sale, în timp ce Melchers, având în vedere diversitatea activităților sale, din care vânzarea de produse Pioneer nu constituia decât o mică parte, ar fi putut să reziste mai ușor presiunii la care a fost supusă. Ținând seama, de asemenea, de toate celelalte circumstanțe din aceste cauze, trebuie stabilită amenda pentru Melchers la 400 000 unități de cont, adică 992 184 DM, iar pentru Pioneer GB la 200 000 unități de cont, adică 129 950 UKL.

135 Având în vedere reducerea amenzilor hotărâtă anterior, precum și faptul că de la data deciziei contestate, întreprinderile au putut dispune de sumele în cauză fără să depună garanții sau să plătească dobânzi, motivele invocate de MDF și de Melchers cu privire la dificultățile reprezentate de plata amenzilor trebuie respinse. Aceeași soluție se aplică, de asemenea, în cazul cererii MDF de a i se permite achitarea amenzii în mai multe tranșe. Comisia este cea care decide, după caz și ținând seama de situația economică actuală a întreprinderilor, în ceea ce privește oportunitatea termenelor de plată sau a plăților eșalonate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

136 În conformitate cu articolul 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată, în cazul în care s-a solicitat acest lucru de partea care a câștigat. Cu toate acestea, în temeiul alineatului (3) din același articol, Curtea poate dispune ca părțile să își suporte propriile cheltuieli de judecată integral sau parțial atunci când fiecare parte câștigă în ceea ce privește o parte dintre capetele de cerere sau cade în pretenții cu privire la alte capete de cerere ori în circumstanțe excepționale.

137 Dat fiind că fiecare parte a căzut în pretenții cu privire la anumite capete, acestea trebuie să suporte propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

declară și hotărăște:

(1) Declară nulă Decizia Comisiei din 14 decembrie 1979 privind o procedură de aplicare a articolului 85 din tratat (IV/29.595 — echipament hi-fi Pioneer) întrucât constată că practicile concertate au depășit perioada sfârșit de ianuarie/început de februarie 1976.

(2) Stabilește amenzile impuse reclamantelor după cum urmează:

- pentru MDF (cauza 100/80) la 600 000 unități de cont, adică 3 488 892 FF,
- pentru Melchers (cauza 101/80) la 400 000 unități de cont, adică 992 184 DM,
- pentru Pioneer (cauza 102/80) la 2 000 000 unități de cont, adică 80 679 000 BFR,
- pentru Pioneer GB (cauza 103/80) la 200 000 unități de cont, adică 129 950 UKL.

(3) Pentru restul, acțiunile se resping.

(4) Obligă fiecare parte la suportarea propriilor cheltuieli de judecată.

Mertens de Wilmars	Pescatore	O'Keeffe	Everling
Bosco	Koopmans	Due	Bahlmann
			Galmot

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, la 7 iunie 1983.

Grefier
P. Heim

Președinte
J. Mertens de Wilmars